

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora delegowanego do Prokuratury Krajowej Krzysztofa
Urgacza

w sprawie **R. W.**

oskarżonego z art. 157 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 grudnia 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w Zamościu

z dnia 19 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 295/23,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Zamościu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zamościu, wyrokiem z dnia 19 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 295/23,
uznał R. D. W. za winnego tego, że:

„1. w dniu 10 grudnia 2021 roku w [...] woj. [...], naruszył czynności ciała siostry B. W., w ten
sposób że podczas awantury domowej zadawał jej uderzenia, w wyniku których

pokrzywdzona doznała rany i stłuczenia głowy, które to obrażenia wszystkie razem i każde z osobna spowodowały u pokrzywdzonej naruszenie czynności narządów ciała na okres poniżej dni siedmiu, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 157 § 2 k.k.;

2. w dniu 13 września 2022 roku w [...] woj. [...], naruszył czynności ciała siostry B. W., w ten sposób że podczas awantury domowej zadawał jej uderzenia, w wyniku których pokrzywdzona doznała stłuczenia głowy, które to obrażenia wszystkie razem i każde z osobna spowodowały u pokrzywdzonej naruszenie czynności narządów ciała na okres poniżej dni siedmiu, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 157 § 2 k.k.”.

Za powyższe czyny zostały wymierzone oskarżonemu kary jednostkowe pozbawienia wolności, po 4 miesiące każda, które następnie połączono i orzeczono karę łączną w wymiarze 9 miesięcy pozbawienia wolności. Wykonanie kary łącznej Sąd Rejonowy zawiesił warunkowo na okres 2 lat próby. Oddał oskarżonego w okresie próby pod dozór kuratora sądowego i zobowiązał do informowania kuratora o jego przebiegu.

Wyrok powyższy nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 27 czerwca 2023 r.

Kasację nadzwyczajną od powyższego wyroku wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok w zakresie orzeczenia o karze łącznej (pkt 2 części dyspozytywnej) oraz o obowiązku z art. 72 § 1 k.k. (pkt 5 części dyspozytywnej), na niekorzyść oskarżonego. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie art. 387 § 2 k.p.k., art. 86 § 1 k.k. oraz art. 72 § 1 pkt 1 k.k. w zw. z art. 74 § 1 k.k., polegające na niezasadnym uwzględnieniu wadliwego wniosku oskarżonego R. D. W. o wydanie wyroku skazującego i w konsekwencji, wymierzeniu oskarżonemu kary łącznej 9 miesięcy pozbawienia wolności, obejmującej dwie kary 4 miesięcy pozbawienia wolności, a tym samym wymierzenie jej powyżej górnego progu, określonego w art. 86 § 1 k.k. jako suma kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa oraz zaniechaniu określenia sposobu i częstotliwości z jaką oskarżony powinien realizować nałożony na niego obowiązek informowania kuratora o przebiegu okresu próby, co uniemożliwia prawidłowe wykonanie tego rozstrzygnięcia.

Mając na względzie powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Zamościu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasację Prokuratora Generalnego uznać należało za zasadną w zakresie dotyczącym obrazy przepisów art. 387 § 2 k.p.k. i art. 86 § 1 k.k., a konsekwencją tego stało się uchylenie

zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Rację ma skarżący, gdy wskazuje, że w niniejszej sprawie doszło do istotnego naruszenia prawa procesowego, powiązanego ściśle z uchybieniem w zakresie stosowania przepisu prawa materialnego. Sąd pierwszej instancji wadliwie zaakceptował wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie kary bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, który obarczony był błędem – pozostawał w sprzeczności z art. 86 § 1 k.k. W świetle prawa niedopuszczalne było wydanie wyroku o treści zgodnej z wnioskiem oskarżonego.

W myśl art. 86 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym w chwili orzekania przez Sąd Rejonowy), w przypadku kary terminowego pozbawienia wolności maksymalny wymiar kary łącznej w konkretnej sprawie nie mógł przewyższać sumy kar jednostkowych, nie przekraczając jednocześnie 20 lat pozbawienia wolności. Oskarżonemu wymierzono dwie kary pozbawienia wolności, po 4 miesiące każda. Uwzględniając wniosek, Sąd orzekł karę łączną w wymiarze 9 miesięcy, a więc powyżej górnej, dopuszczalnej granicy.

Wskazane uchybienie było konsekwencją bezrefleksyjnego uwzględnienia wniosku o skazanie bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, złożonego w trybie art. 387 § 1 k.p.k. Sąd zaakceptował proponowaną treść rozstrzygnięcia, która nie była zgodna z prawem, naruszając w ten sposób art. 387 § 2 k.p.k. Charakter tego naruszenia prawa procesowego spowodował, że zaskarżony wyrok należało uchylić w całości, a nie tylko w postulowanym w kasacji zakresie. Uwzględnienie zarzutu obraży art. 387 § 2 k.p.k. prowadzi bowiem do zniweczenia treści porozumienia zawartego między oskarżonym a Sądem, w ramach trybu konsensualnego. Porozumienie takie funkcjonuje jako całość. Nie jest możliwe jego częściowe uchylenie, jedynie w zakresie kary.

Jednocześnie nie ma racji skarżący, gdy wskazuje, że Sąd wadliwie nie określił w zaskarżonym wyroku szczegółowych warunków dozoru, co w praktyce uniemożliwiłoby efektywne wykonywanie tego środka probacyjnego. W tym zakresie kasacja okazała się bezzasadna. Prawdą jest, że w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., II KK 99/19, wyrażono przywołany w kasacji pogląd, że zaniechanie ustawowego wymogu doprecyzowania sposobu i częstotliwości, z jaką oskarżony powinien realizować nałożony na niego obowiązek z art. 72 § 1 pkt 1 k.k., należy uznać za uchybienie przepisom prawa karnego materialnego, którego nie można konwalidować ani w trybie art. 74 § 2 k.k., ani poprzez zastosowanie art. 13 k.k.w. Stanowisko to nie znalazło kontynuacji w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, czego wyrazem jest pogląd przedstawiony w postanowieniu z dnia 8 grudnia 2021 r., II KK 105/20, w myśl którego określenie sposobu i czasu wykonania obowiązku informowania sądu o przebiegu okresu próby może na podstawie art. 74 § 1 k.k. nastąpić w fazie postępowania wykonawczego, z urzędu lub na

wniosek uprawnionych podmiotów. Pogląd ten należy uznać za słuszny. Podzielając – odwołując się przepisów Kodeksu karnego – argumentację przedstawioną na jego poparcie, zwrócić można dodatkowo uwagę na unormowania zawarte w Kodeksie karnym wykonawczym. Nie można przecież odczytywać przepisów Kodeksu karnego dotyczących środków związanych z poddaniem sprawcy próbie w oderwaniu od regulacji prawa karnego wykonawczego określających sposób wykonywania tych środków. Patrząc z tej perspektywy, uznać należy, że dozór i związany z nim obowiązek informowania kuratora o przebiegu okresu próby nie został orzeczony w sposób wadliwy i uniemożliwiający wykonanie wyroku, wymaga jedynie doprecyzowania – już na poziomie wykonawczym. Zgodnie z treścią art. 169 § 3 k.k.w.: „Skazany oddany pod dozór obowiązany jest bezzwłocznie, a najpóźniej w ciągu 7 dni od powzięcia wiadomości o oddaniu go pod dozór, zgłosić się do kuratora sądowego tego sądu rejonowego, w okręgu którego dozór ma być wykonywany.”. Co do zasady, to kurator sądowy, a nie sąd, powinien uszczegółowić warunki sprawowania dozoru w konkretnym przypadku, decydując o sposobie jego wykonywania, z uwzględnieniem art. 169b k.k.w. Przepis ten, dodany do Kodeksu karnego wykonawczego ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396) szczegółowo reguluje kwestię kwalifikowania osób pozostających pod dozorem do grup ryzyka powrotu do przestępstwa i określa sposób sprawowania dozoru, w tym informowania kuratora o jego przebiegu. Przykładowo, w odniesieniu do skazanego zakwalifikowanego do grupy podwyższonego ryzyka powołany przepis w § 10 zobowiązuje kuratora zawodowego do przeprowadzania systematycznych wywiadów środowiskowych, w tym rozmów ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu, systematycznego wzywania skazanego do stawiania się w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonania nałożonych obowiązków, a także w razie potrzeby przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających wykonanie obowiązków, żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej 2 razy w miesiącu. W § 11 tego przepisu przekazano do kompetencji sędziego lub kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej możliwość określenia w szczególnie uzasadnionych przypadkach sądowemu kuratorowi zawodowemu innej częstotliwości i formy kontaktów ze skazanym.

Rozwiązanie powyższe nie ma wyłącznie charakteru technicznego. W okresie dozoru dochodzić może do zmiany nastawienia skazanego, może on wymagać ściślejszej kontroli – bądź przeciwnie, jego postawa przemawiać może za rozluźnieniem reżimu dozoru. Wiedzę o istotnych okolicznościach posiada kurator sądowy, który posiada kompetencje, także formalne, do podejmowania decyzji w tym zakresie.

Podkreślić należy, że dozór nie stanowi formy pozbawienia wolności, jego wykonywanie nie musi wiązać się z pełnym zaangażowaniem sądu. W przypadku dozoru sąd pełni jedynie funkcje nadzorcze, co wynika wprost z art. 169a k.k.w. Jednocześnie Kodeks karny wykonawczy stosunkowo szczegółowo określa sposób wykonywania dozoru,

pozostawiając kuratorowi umiarkowaną przestrzeń swobody decyzyjnej. W tym wypadku dalsze jej zawężenie, na mocy decyzji sądu, już na etapie wyrokowania, byłoby nieuprawnioną i merytorycznie nieuzasadnioną ingerencją w sferę przynależną podmiotowi sprawującemu dozór. Sąd musi oczywiście zareagować, jeśli jest on sprawowany z naruszeniem prawa, ale nie może ograniczać jej niejako z góry.

Kierując się wskazanymi wcześniej powodami, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonego przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Rozstrzygnięcie powyższe nie wyklucza możliwości ponownego procedowania w trybie określonym art. 387 k.p.k., o ile oskarżony złoży nowy wniosek lub w trybie przewidzianym w art. 387 § 3 k.p.k. dojdzie do zmiany w złożonym już wniosku. Bez względu jednak na to czy do wydania wyroku dojdzie w ramach dobrowolnego poddania się karze czy po rozpoznaniu sprawy na zasadach ogólnych, oskarżony w ponownym postępowaniu pozostaje pod ochroną zakazu *reformationis in peius*.

Wbrew wskazaniu zamieszczonemu w kasacji, nie sposób uznać, że została ona wniesiona na niekorzyść oskarżonego. O kierunku zaskarżenia nie decyduje bowiem deklaracja skarżącego, ale treść podniesionych zarzutów oraz argumentacja zawarta w środku zaskarżenia. Prokurator Generalny nie kwestionował wymierzonych kar jednostkowych, mających charakter pierwotny i bazowy. Ich wysokość determinuje górną granicę kary łącznej. Z powyższych względów wniesioną kasację należało potraktować jako wniesioną na korzyść oskarżonego.

[PGW]

[ał]